

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ק"מ 0999 תת קפח תש"ע ז' סנה ו' אל"ן 281

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: תורה וגדולה במקום אחד

מציינת הגמרא בפסחים (ק"ט): "משאוי שלש מאות פרדות לבנות היו מפתחות בית גנזיו של קרח". ע"כ.

אבל בסופו של דבר, מסיים השפתי כהן, כיון שהכסף הזה של קרח היה גזל בידו, לא היה מגיע לו, לא נהנה ממנו שום אדם ונבלע קרח עם כל ממונו באדמה.

לפי זה מתבאר היטב הכיצד היתה לקרח עשירות יותר מאשר משה רבינו, כי הוא השיגה שלא ביושר ולכן גדולה זו לא נתקיימה ונבלעה באדמה.

פעם אחת שאלו את הגאון המפורסם רבי אשר אריאלי שליט"א על סוד ההצלחה העצומה שיש בשיעורים שלו. כידוע אשר שיעוריו הנפלאים של הרב אריאלי, שמם הולך מסוף העולם ועד סופו, וממדינות רחוקות באים בחורים מופלגי תורה לישיבת מיר בירושלים עיה"ק כדי להאזין לשיעוריו. והאולם בו הוא מרצה שיעורו מלא ודחוק עד אפס מקום, וגם בחדרים הסמוכים נדחקים הרבה בחורים לשמוע את דבריו ע"י המיקרופון, ורבים נדחפים ליד החלונות והדלתות, וכבר זכה להעמיד אלפים רבים של תלמידים הגונים.

ואחד מתלמידיו פנה לרבו: ילמדנו רבינו מהיכן זכית לכל זה, הן אמנם שיעוריך טובים ומתוקים לחיך, אבל עדין אין זה מספיק למשוך המון גדול ונכבד כזה. ותורה היא וללמוד אנחנו צריכים, במה זכית לכך ששיעוריך מתקבלים וכל כך הרבה רוצים לשמוע את שיעוריך?

השיבו הרב אריאלי: האמת אגיד ולא אכחד, שגם אני תמהתי על כך וחיפשתי מה סוד ההצלחה הגדולה הזו, עד שהחלטתי כי סיבת הדבר היא, היות ובימי בחרותי כאשר למדתי בישיבה, היה נהוג שהבחורים מקבלים דמי כיס להוצאותיהם, ומדרך הבחורים בעלי תורה לחסוך את הכסף, ולרכוש להם ספרים ללימודם במקרה הטוב, ובמקרה הגרוע סגירות וכדומה. אבל אני הייתי לקוח את דמי הכיס שלי ונוסע במונית כדי שלא אצטרך לנסוע באוטובוס, ואנצל מראיות אסורות.

רבי יהודה – חכם לכשירצה

הגמרא במסכת גיטין (סז): מביאה: דתניא, איסי בן יהודה היה מונה שבחן של חכמים: רבי מאיר חכם וסופר, רבי יהודה חכם לכשירצה וכו'.

ונתקשו המפרשים, איזה שבח הא זה "חכם לכשירצה", שכשהוא רוצה הוא חכם?

במשלי (יא, כ"ה) כתוב: "בוטח בעשרו הוא יפול", ודרשו חז"ל (ילקוט שמעוני משלי רמז תתקמז) "בוטח בעשרו הוא יפול – זה קרח". והחתם סופר בחידושו על התורה (פרשת תרומה עמ' ק"ח ד"ה במס' גיטין) הקשה, מה קשור הנושא של עשירות לענין מחלוקתו של קרח שבטח בעשרו והתגאה בזה?

ופירש הדבר לפי הגמ' בגיטין (נט), שמימות משה ועד רבינו הקדוש לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד, ומימות רבינו הקדוש ועד רב אשי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד. וברש"י שם כ' ש"תורה וגדולה במקום אחד" פי' שגדול בתורה ובעושר יותר מכל ישראל.

והביא החת"ס שהמהר"ם ש"ף (גיטין נט). בהספד על רבו מוה"ר חיים כ"ץ זצ"ל בפ' וארא) כתב: שהמשותף בין משה, לרבי, ולרב אשי, הוא ששלשתם סיימו חלק אחד מג' חלקי התורה, משה סיים את המקרא, ורבי סיים את המשנה, ורב אשי סיים את הגמרא, ולכן כל מי שנשלם חלק תורה על ידו באופן שלא יהיה ראוי לחלוק עליו בשום אופן צריך שיהיה מושלם בתורה וגדולה מכל ישראל, ע"כ.

ולפי"ז ביאר החת"ס את ענין מחלוקתו של קרח, שכיון שקרח היה עשיר מאוד, חשב הוא שעשיר הוא יותר ממשה, וא"כ אין מתקיים אצל משה "תורה וגדולה במקום אחד – יותר מכל ישראל", ויכול לחלוק גם על תורתו.

אלא שיש לשאול, כיצד באמת קרח היה עשיר יותר משמה רבינו אם הגדולה נועדה למשה רבינו?

ונראה לבאר על פי מה שכתב בספר שפתי כהן על התורה בפרשת השבוע, שכאשר פנה משה רבינו לעם ישראל ממצרים בציווי ה' שילכו וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב, הוא אמר זאת רק לעם ישראל כיון שהם נשתעבדו במצרים ועבדו שם עבודת פרך, והיה זה חלף עבודתם, אבל שבת לוי שלא נשתעבדו, עבורם לקיחה כזו היתה נחשבת כגזל. ולכן שבת לוי לא הקריבו קרבנות עם הנשיאים, שלא היו להם קערת כסף, מזרק כסף וכף אחת עשרה זהב, והם כולם עניים מחזרין על הגרנות. ושום אחד מבני לוי לא פשט יד לא בביזת הים ולא שאלו ממצרים.

אבל קרח שראה את כל עם ישראל אוספים להם כסף וזהב לרוב חמד לעצמו ג"כ, וכמו שאומר המדרש (במדב"ר פרשה כב פסקה ו): שני עשירים עמדו בעולם אחד מישראל ואחד מאומות העולם: קרח מישראל והמן מאומות העולם, ושניהם נאבדו מן העולם. למה? שלא היה מתנתן מן הקב"ה אלא חוטפין אותה להם. ע"כ. וגודל עשירותו

וכתב המהר"ץ חיות וז"ל: נ"ב, כבר התעוררו כולם מה שבח הוא לר' יהודה, ול"נ דבר נכון וברור, דהנה ידענו בנסיון דאף האדם היותר שלם בתכלית השלימות אינו עלול בכל עת לחכמה והתבוננות, ולא כל הזמנים שוים, ובזמן שאדם בצער או בכעס או שהוא במעמד העוני או שתקפה עליו הכעס והקנאה, הנה אינו עלול בשעה זו להעמיק במדע וכו' ולשחות בעמקי מצולות התורה והעבודה צריכין להפשיט כל עניינים החושים ושאר המחיצות המבדילות וכו', ושבחו בכאן את רבי יהודה, שרבי יהודה היה חכם לכשירצה, היינו בכל עת שהיה רוצה להעמיק בחכמה, היה הנקל בעיניו להשקיע ביון מצולה כל עניני החושים ולהפשיט עצמו מן העולם התחתון ולהשתדל בדעה ובתבונה, ודבר זה הוא מעלה גדולה מאד, ולא נמצא איש אחד בין ששים ריבוא אשר יוכל להתפאר עצמו כי הוא מוכשר בכל עת ובכל רגע לכנוס בפנימיות התורה וכו'." ע"כ.

ונראה להביא ביאור אחר בזה, בהקדם דברי הגר"ח שמואלביץ זצ"ל בספרו שיחות מוסר (תשל"א מאמר ה' יחד לב), ממה שאמרו חז"ל על הכתוב "ותשלח את אמתה ותקחה", ואמרו נשתרבה ידה של בתיה בת פרעה. אגרה בתיה בת פרעה את כל כחות נפשה להציל את הילד המוטל על פני היאור, והאור קורן ובוקע ממנו, ונתאזרה אומץ וגבורה ותושט את ידה ותשיג את התיבה.

וכן מצינו ביעקב אבינו ע"ה "ויגל את האבן מעל פי הבאר" פירש רש"י, כמו שמעביר את הפקק מעל פי צלוחית להודיעך שכחו גדול. גם כאן אין הכוונה כפשוטו על כח גופני, וכאשר אמר בעל הפייט בתפילת גשם "יחד לב וגל אבן מפי באר מים בעבורו אל תמנע מים", אין אנו מבקשים מאת הקב"ה מים בזכות גבורתו הגופנית של יעקב, אלא כחו היה על ידי "יחד לב וגל אבן", ייחד את לבו ובכחו זה פעל מה שלמעלה מכח אנוש לפעול בכח זה של יחוד לב. גם למד י"ד שנה אצל שם ועבר ולא שכב ולא רק על מטה אלא גם על אבן לא שכב שהרי "במקום ההוא" לאחר י"ד שנה שכב על האבן. גבורה עצומה ורבת כח זו ודאי שלא מתקיימת אלא על ידי יחוד לב וכו'.

והרחיב בספר "הזכרון" להגר"ח שמולביץ זצ"ל (מח ולב עמוד ס"ו) דהא אמרו בגמ' בנדרים (טו.) "שמי שנשבע שלא ישן שלשה ימים מלקין אותו וישן לאלתר, והתירוץ הוא פשוט, שיעקב ידע שהוא הולך לבית לבן ובבית לבן בוערת אש כשבווערת אש הכל אפשרי, והורחבו הדברים שלא היה זה בדרך נס אלא כה גדול כחו של אדם". ואיתא בגמ' (זבחים סד.), בא וראה כמה גדול כחן של כהנים, שאין לך קל בעופות יותר ממוראה ונוצה, פעמים שהכהן זורקן יותר משלשים אמה. כהנים הזריזין בעבודתן עבודת הקדש אין לך מייחדי לב כמותם, בא וראה עד היכן כחן מגיע, ואם יש צורך הרי נוצה קלה נזרקת שלשים אמה בכחו של כהן.

סיפור שהתפרסם בארה"ב לפני שנים רבות. היה אדם ששכב מתחת למכונתו כדי לתקנה, והרכב היה מורם ותלוי באויר ע"י תומך. והנה מחמת תקלה כל שהיא נפל הרכב על האיש. בדיוק באותו רגע הביט ילדו הקטן כבן תשע וראה את המתרחש. הילד שנסער כולו למראה עיניו, אץ כחץ מקשת אל המכונת, אימץ את כוחו והרים אותה מעט תוך כדי זעקה לעזרה, ובכך ניצלו חיי אביו. המעשה עורר בציבור רעש גדול: הכיצד ילד בן תשע יכול להגביה ולו במעט, רכב כבד? רבים ניסו את הילד לאחר מכן האם יוכל להרים דברים כבדים, אך כמובן לא עלתה בידו, שכן כוחו היה רגיל כשאר הילדים בני גילו. והדבר נשאר כחידה שתומה שגם הילד עצמו לא יכול היה לתת לו הסבר.

ואמנם, אם אכן כך היה המעשה, אין לו כל הסבר זולת אותו יסוד בכוחות האדם שהזכיר רבי חיים בשיחתו ש"ההכרח והרגשת הצורך הגדול נותנים לאדם תנופת כח אדירה, הרבה למעלה מכוחו הרגיל". וגם ילד במיצוי מקסימלי של כוחותיו, יכול לגבור על כח רגיל טבעי של כל אדם!

לפי זה יש לפרש "חכם לכשירצה", שרבי יהודה היה ממצה את כל כוחותיו עבור לימוד התורה, כוחות אשר אחרים משתמשים בהם רק בעת נסיון ומשבר, אולם רבי יהודה היה משתמש בכח הרצון הזה בכל הזמן בשביל לימוד התורה.

האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל נסע לחזק את שרידי הפליטים במחנות, יום אחד הופיע ובידו "הפתעה", ארבע אלומות של חוטי ציצית כשרים למהדרין. כמאה וחמישים יהודים הסתערו לעברו, כל אחד ביקש לזכות במצוה, אבל לא היה בידו יותר מארבע, מה עושים? הרבי הציע להם שיעשו גורל ומי שיעלה בגורל יזכה בציצית.

לפתע קם מתוך הקהל בחור צעיר, מנדל פשיטיק שמו, מפרחי חסידי גור בלודז' לפני המלחמה, אשר התייצב מול הרבי וטען כלפיו: "יש לי זכות קדימה, מגיע לי לקבל ציצית ללא הגרלה". "מאי חזית"? שאלו הרבי בחיוך קל. "דמא דידך סומק טפי!" "אמנם כן" השיב הבחור, ותוך כדי דיבור תפס בחולצתו, ופרס אותה לאורכה משני הצדדים, הלא הנני לבוש בגד בן ארבע כנפות שמחוייב בציצית מדאורייתא, אף אחד מבין הנוכחים אינו מחוייב בציצית כמוני.

הרבי התרגש מההברקה המלבבת של אותו יתום צעיר, אוד מוצל מאש, אלא שקשתה עליו ההכרעה אם להיעתר לו, הלא כבר הוחלט פה אחד בהסכמת כולם לערוך הגרלה דווקא. פנה אל הבחור ואמר לו: "אם כוונתך צרופה לשם שמים, בטוח אני שתזכה בגורל!"

המתח בקרב הציבור גבר ועלה, מי יזכה בציצית? נגשו לעריכת הגורל, כל אחד קיווה להיות בין המאושרים ששמותיהם יעלו בקלפי. ברם, השמחה וההתרגשות הציפו את כולם ממש, ברגע שנשמע קול הכרוז: מנדל פשיטיק זכה בגורל! הוא זכה בגורל משום שהוא באמת רצה וכשהאדם רוצה אין דבר העומד בפני כח הרצון!!! ("לפיד האש" ח"א עמ' שי"ג).

כבר מאות מתענגים

על הספר

נזולת שדה – תנאים

ואמוראים

מה איתך?

א. מדוע רבן יוזנן בן זכאי נקבר בטבריה

על אף שזוי בדרום?

ב. מדוע בוזרה ברוריה לבעוט ברגלה

בתלמיד שישנה בשקט ולא סתרה לו על

לזיוו?

ג. מדוע רבי מאיר נקבר בעמידה?

ד. מי היה הסנדק של התנא רבי ישמעאל?

תשובות לשאלות אלו ועוד דברים מעניינים

ונדירים תמצאו בספר "נזולת שדה תנאים

ואמוראים"

לפרטים: 0504145482